

Individuella program i gymnasieskolan för ungdomar med svåra rörelsehinder

Sammanfattning

Utskottet föreslår att riksdagen antar regeringens förslag i proposition 2001/02:61 om att individuella program skall få anordnas vid den utbildning i gymnasieskolan som är speciellt anpassad för ungdomar med svåra rörelsehinder (Rh-anpassad gymnasieutbildning).

Innehållsförteckning

Sammanfattning.....	1
Innehållsförteckning.....	2
Utskottets förslag till riksdagsbeslut.....	3
Redogörelse för ärendet.....	4
Utskottets överväganden	6
Individuella program i gymnasieskolan för ungdomar med svåra rörelsehinder	6
Bilagor	
1. Förteckning över behandlade förslag.....	8
Propositionen.....	8
2. Regeringens lagförslag	9
Förslag till lag om ändring i skollagen (1985:1100).....	9
3. Utskottets lagförslag.....	11
Utskottets förslag till lydelse av 5 kap. 28 § skollagen (1985:1100)	11

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

Med hänvisning till den motivering som framförs under Utskottets överväganden föreslår utskottet att riksdagen fattar följande beslut:

Individuella program i gymnasieskolan för ungdomar med svåra rörelsehinder

Riksdagen antar regeringens förslag (bilaga 2) till lag om ändring i skollagen (1985:1100) med den ändringen att 5 kap. 28 § skall ha den lydelse som redovisas i bilaga 3 som Utskottets förslag.

Stockholm den 5 mars 2002

På utbildningsutskottets vägnar

Jan Björkman

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Jan Björkman (s), Beatrice Ask (m), Eva Johansson (s), Yvonne Andersson (kd), Majléne Westerlund Panke (s), Per Bill (m), Torgny Danielsson (s), Tomas Eneroth (s), Lennart Gustavsson (v), Erling Wälivaara (kd), Catharina Elmsäter-Svärd (m), Gunnar Goude (mp), Sofia Jonsson (c), Ulf Nilsson (fp), Agneta Lundberg (s), Anders Sjölund (m) och Kalle Larsson (v).

Redogörelse för ärendet

Bestämmelser om att svårt rörelsehindrade ungdomar efter fullgjord skolplikt skulle få särskilt anpassad gymnasieutbildning vid riksrekryterande, kommunala gymnasieskolor infördes i skollagen efter förslag i proposition 1989/90:92, som behandlades av socialutskottet (bet. 1989/90:SoU20, rskr. 271). De nya bestämmelserna tillämpades första gången inför höstterminen 1991. Vid denna tidpunkt var gymnasieskolan indelad i linjer (två- och treåriga samt en fyraårig linje).

Efter förslag våren 1991 i propositionen *Växa med kunskaper* (prop. 1990/91:85), som behandlades av utbildningsutskottet (bet. 1990/91:UbU16, rskr. 356), reformerades gymnasieskolan och linjerna ersattes av program. De tidigare linjerna motsvaras närmast av nationella program. Vid sidan av sådana finns i gymnasieskolan individuella program, och numera också specialutformade program. Bestämmelserna om särskilt anpassad gymnasieutbildning för svårt rörelsehindrade ungdomar överflyttades till ny plats i skollagen, och därvid tillfogades i den berörda paragrafen att det rörde sig om nationella program.

Våren 1994 lade regeringen fram en proposition om vissa ändringar i skollagen (prop. 1993/94:242). Där kommenterade regeringen ett förslag från Nämnden för Rh-anpassad gymnasieutbildning att Rh-anpassad gymnasieutbildning även skulle få ges på individuella program och att elever från särskolan skulle kunna tas in till ett sådant program. Regeringen var inte beredd att följa förslaget. Med anledning av några motionsyrkanden gjorde riksdagen ett tillkännagivande att regeringen borde överväga möjligheten att ändra utbildningsutbudet i Rh-anpassad gymnasieutbildning till att omfatta även individuella program (bet. 1993/94:UbU20, rskr. 421).

Regeringen återkom till frågan i budgetpropositionen i januari 1995 (prop. 1994/95:100 bil. 9). Enligt regeringen fanns det, med den möjlighet som ges att specialanpassa utbildning på nationella program vid Rh-anpassad gymnasieutbildning, inte några pedagogiska skäl att införa individuella program där. Regeringen ansåg det inte heller lämpligt att elever som fullgjort sin skolplikt i särskolan skulle få rätt att antas till Rh-anpassad gymnasieutbildning. Därför omformulerades 5 kap. 28 § skollagen, så att det anges att Rh-anpassad gymnasieutbildning är avsedd att genomgå *efter avslutad grundskoleutbildning eller motsvarande*. Tidigare var formuleringen *efter fullgjord skolplikt*, vilket inkluderade elever som fullgjort skolplikten i särskolan. Eftersom dessa elever inte är behöriga till nationella program, stod de likväl även tidigare utanför Rh-gymnasierna.

I december 1995 tillkallades en utredning med uppdrag att utreda hur ansvaret för utbildning och omvårdnad i anslutning till utbildning av funktionshindrade elever skall fördelas mellan stat, kommun och landsting samt vem

som skall finansiera verksamheten (dir. 1995:134). Kommittén antog namnet Funkis.

I november 1996 avlämnade Funkis delbetänkandet *Gymnasieutbildning för vissa ungdomar med funktionshinder* (SOU 1996:167). Där tog utredningen bl.a. upp gymnasieutbildningen för svårt rörelsehindrade ungdomar. Delbetänkandet remissbehandlades. I sitt slutbetänkande *FUNKIS – funktionshindrade elever i skolan* (SOU 1998:66) framförde utredningen beträffande gymnasieutbildningen för svårt rörelsehindrade ungdomar i huvudsak samma förslag som den hade lagt fram i delbetänkandet. De innebar bl.a. att den Rh-anpassade gymnasieutbildningen skulle kunna erbjuda alla typer av program, dock endast för elever som fullgjort skolplikten i grundskolan. Utredningen ansåg inte att elever som fullgjort skolplikten i särskolan skulle tillhöra Rh-gymnasiernas personkrets.

Regeringen lade i propositionen *Elever med funktionshinder – ansvar för utbildning och stöd* (prop. 1998/99:105) fram förslag om att den riksrekryterande gymnasieutbildningen för svårt rörelsehindrade ungdomar skulle kunna omfatta inte bara nationella utan också specialutformade program. Däremot följde regeringen då inte Funkis förslag att den Rh-anpassade gymnasieutbildningen även skulle erbjuda individuella program.

Vid varje riksmöte under den nu pågående mandatperioden har motioner väckts av ledamöter ur olika partier om att individuella program skall kunna anordnas inom Rh-anpassad gymnasieutbildning. Sex motionsyrkanden (kd, fp, m och s) som väcktes under allmänna motionstiden 2001 avslogs i december samma år med hänvisning till den proposition som behandlas i detta betänkande, och som vid tidpunkten för utskottets behandling av motionerna var aviserad (bet. 2001/02:UbU1).

Regeringen lade i november 2001 fram proposition 2001/02:61 *Individuella program i gymnasieskolan för ungdomar med svåra rörelsehinder*.

Utskottets överväganden

Individuella program i gymnasieskolan för ungdomar med svåra rörelsehinder

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör anta regeringens förslag till lag om ändring i skollagen. Därmed öppnas möjlighet att vid Rh-anpassad gymnasieutbildning ta in elever som avslutat grundskoleutbildning även till individuella program.

Gällande bestämmelser

I 5 kap. 28 § skollagen (1985:1100) föreskrivs att ungdomar som är svårt rörelsehindrade har rätt att få utbildning på ett nationellt eller specialutformat program på en gymnasieskola med Rh-anpassad utbildning.

För alla ungdomar som avslutat sin grundskoleutbildning men inte är behöriga till ett nationellt eller specialutformat program i gymnasieskolan är hemkommunen skyldig att erbjuda utbildning på individuellt program (5 kap. 13 § skollagen).

Propositionen

Regeringen föreslår att individuella program skall få anordnas vid Rh-anpassad gymnasieutbildning. Därför föreslås ändringar i 5 kap. 27 och 28 §§ skollagen. Ändringarna föreslås träda i kraft den 1 maj 2002 och tillämpas första gången vid intagning till läsåret 2002/03. För tillträde till individuella program vid Rh-anpassad gymnasieutbildning skall det krävas att eleven har avslutat grundskoleutbildning eller motsvarande, men den sökande behöver inte ha slutfört sista årskursen i denna.

För behörighet att tas in till nationella och specialutformade program i gymnasieskolan krävs fr.o.m. höstterminen 1998 att den sökande har godkänt grundskolebetyg i tre ämnen, nämligen svenska eller svenska som andraspråk, engelska och matematik. Denna bestämmelse började dock att gälla för tillträde till Rh-gymnasierna först inför höstterminen 2001.

I gymnasieförordningen (1992:394, ändr. 2000:219) har regeringen föreskrivit att om det finns särskilda skäl skall en sökande till Rh-gymnasium som saknar betyg i dessa tre ämnen ändå anses uppfylla behörighetsvillkoren, om han eller hon bedöms i huvudsak kunna tillgodogöra sig utbildningen.

Ett antal sökande till Rh-gymnasierna, som gått i grundskolan men som inte hade godkända betyg från avslutad grundskoleutbildning i ett eller flera av de tre behörighetsämnena, blev utestängda från antagning hösten 2001.

Skolväsendets överklagandenämnd bedömde att de inte kunde i huvudsak tillgodogöra sig utbildningen på ett nationellt program. Dessa elever skulle enligt regeringens bedömning sannolikt ha tagits in till Rh-anpassad gymnasieutbildning om de nya behörighetsvillkoren inte hade gällt.

Regeringen meddelar också sin avsikt att ta bort den möjlighet som nu finns att i särskilda fall göra undantag från behörighetsvillkoren för nationella och specialutformade program. Undantagsmöjligheten fyller enligt regeringen inte längre någon funktion, när elever kan tas in till individuella program.

Utskottets ställningstagande

Utskottet föreslår att riksdagen antar regeringens förslag.

Den nu föreslagna förändringen överensstämmer med vad riksdagen för åtta år sedan enhälligt uttalade sig för. Enligt utskottets mening är det angeläget att de nya bestämmelserna kan tillämpas av Nämnden för Rh-anpassad gymnasieutbildning redan inför läsåret 2002/03, så att de sökande som på grund av behörighetsreglerna inte kunde tas in hösten 2001 kan tas in nästa läsår.

Möjligheten att tas in på individuellt program vid Rh-anpassad gymnasieutbildning gäller elever som har fullgjort skolplikten i grundskolan. Utskottet noterar att Funkisutredningen inte förordade att den Rh-anpassade gymnasieutbildningen skulle öppnas även för elever som fullgjort skolplikten i särskolan. Det nu aktuella förslaget från regeringen innebär inte heller att så sker. Utskottet har ingen annan uppfattning än regeringen på denna punkt.

För att uppnå överensstämmelse med vedertagen teknik för redovisning av förslag till lagändringar har utskottet företagit en rent redaktionell ändring av 5 kap. 28 § (bilaga 3).

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

I proposition 2001/02:61 *Individuella program i gymnasieskolan för ungdomar med svåra rörelsehinder* föreslår regeringen att riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i skollagen (1985:1100).

Lagförslaget finns i *bilaga 2* till detta betänkande.

BILAGA 2

Regeringens lagförslag

Förslag till lag om ändring i skollagen (1985:1100)

BILAGA 3

Utskottets lagförslag

Utskottets förslag till lydelse av 5 kap. 28 § skollagen (1985:1100)

*Nuvarande lydelse**Utskottets förslag***5 kap.**
28 §³

Ungdomar som är svårt rörelsehindrade har rätt att få utbildning *på ett nationellt program eller ett på ett specialutformat program* på en sådan gymnasieskola med Rh-anpassad utbildning som avses i 7 § om de

1. har slutfört sista årskursen i grundskolan eller motsvarande,
2. kan påbörja utbildningen senast under första halvåret det kalenderår då de fyller 21 år, och
3. uppfyller de övriga behörighetsvillkor som regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer föreskrivit för utbildningen.

Ungdomar som är svårt rörelsehindrade har rätt att få utbildning *vid* en sådan gymnasieskola med Rh-anpassad utbildning som avses i 7 § om de

1. har slutfört sista årskursen i grundskolan eller motsvarande,
2. kan påbörja utbildningen senast under första halvåret det kalenderår då de fyller 21 år, och
3. uppfyller de övriga behörighetsvillkor som regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer föreskrivit för utbildningen.

Bestämmelsen i första stycket 1 gäller inte utbildning på ett individuellt program. För rätt till sådan utbildning krävs att grundskoleutbildningen eller motsvarande har avslutats.